

คำชี้แจงประเด็นการกำหนดหลักเกณฑ์การแข่งขันกิจกรรมดนตรีไทย

จากที่มีการเผยแพร่เกณฑ์การแข่งขัน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ ๖๗ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ ว่าด้วยกิจกรรมการแข่งขันดนตรีไทยออกไป ได้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างแพร่หลาย และมีเสียงสะท้อนในเชิงลบ ทั้งที่เป็นครูสวาจา และข้อความอันสุภาพตามหลักวิชาการ ทั้งนี้ สพฐ. และคณะกรรมการปรับปรุงเกณฑ์ได้รับทราบถึงเหตุการณ์ดังกล่าวมาโดยตลอด จึงขอชี้แจง และทำความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามหลักวิชาการดนตรีไทย ด้วยการอธิบายอย่างเป็นหลักการ ดังนี้

ในกรณีที่มีข้อความเกี่ยวกับความยาก-ง่าย ของเพลงที่ใช้ในการแข่งขัน โดยมีผู้เสนอว่าเพลงที่กำหนดขึ้นนั้น ยากเกินไป ครู และนักเรียน ในต่างจังหวัด ไม่สามารถทำตามเกณฑ์ฯ ได้ จึงเรียกร้องให้เปลี่ยนเพลงนั้น ขอชี้แจงว่า

๑. เพลงที่ใช้แข่งขันในปีนี้ คณะกรรมการปรับปรุงหลักเกณฑ์ที่ สพฐ. แต่งตั้งได้ประชุม และมีมติให้ยังคงใช้เพลงตามที่ประกาศไปทุกประการ เนื่องจากได้พิจารณาใคร่ครวญตามหลักการ และผลการแข่งขันของปีที่ผ่านมา ซึ่งโดยภาพรวมแล้ว เพลงที่ใช้แข่งขันในปีนี้ลดระดับความยากลงแล้วตามสมควร เนื่องจากจะต้องรักษามาตรฐานของเกณฑ์ ไม่ให้ตึง หรือหย่อน จนเกินไป

๒. มีเสียงเรียกร้องเรื่องการเข้าถึงข้อมูล คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วว่าในยุคปัจจุบันการมีโอกาสเข้าถึงข้อมูล และฐานข้อมูลไม่ว่าจะเป็นส่วนของโน้ตเพลง คลิปเสียง และวิดีโอ นั้นเป็นเรื่องที่ไม่ได้ลำบาก โดยทางคณะกรรมการฯ ได้เคยแนะนำโรงเรียนหลายแห่ง ได้นำข้อมูลในการศึกษาเพลง(ต่อเพลง) มากจาก เฟสบุค หรือ ยูทูป ดังนั้นการบรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรีไทยชนิดต่างๆ ในเพลงที่กำหนดให้ นั้นสามารถหาตัวอย่างได้โดยง่าย เพราะปัจจุบันระบบการสื่อสาร การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ มีความสะดวก และครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่แล้ว ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องยาก ที่จะเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว

๓. เกณฑ์ฯ ได้มีโน้ตทำนองหลัก (ทางซ้อง) ซึ่งถือว่าเป็นโครงสร้างสำคัญของเพลงไทยทุกๆ เพลงแนบไปให้แล้วในภาคผนวก ดังนั้นเกณฑ์ฯ ที่ทำขึ้นได้ทำหน้าที่ในการกำหนดขอบเขตของการบรรเลงเครื่องดนตรีในทุกรายการการแข่งขันเอาไว้แล้วอย่างรัดกุม ทั้งยังเป็นโครงสร้างอย่างกว้างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ครูผู้ฝึกสอน และนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการแปรทำนอง หรือปรับแต่งวิธีการบรรเลง อย่างมีอิสระ ทั้งการบรรเลงเพลงเดี่ยว และการบรรเลงรวมวง เป็นหน้าที่ของครูผู้ฝึกสอน และนักเรียน ต้องใช้ความรู้ความสามารถทางดนตรีไทยที่มีอยู่อย่างสร้างสรรค์ และแสดงออกซึ่งศักยภาพ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดที่การแข่งขัน

๔. เกณฑ์ฯ เป็นเครื่องมือในการวัดผล และใช้เพื่อการประเมินผล โดยทำหน้าที่หลัก ๒ ประการ

๔.๑ ใช้เป็นตัวกำหนดในการประเมินศักยภาพของผู้เข้าประกวด เมื่ออ้างอิงตามเกณฑ์อย่างยุติธรรมจะสามารถจัดระดับความสามารถของผู้เข้าประกวดได้เป็นอย่างดี

๔.๒ ใช้เป็นบรรทัดฐานในการสร้างความกระตือรือร้นสำหรับผู้ที่ต้องการเข้าประกวด แต่ยังไม่สามารถพัฒนาฝีมือให้เป็นไปตามเกณฑ์ฯ ได้ เกณฑ์ฯ จึงเป็นประหนึ่งจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมครูผู้ฝึกสอน และนักเรียนให้มีความมุ่งมั่นในการพัฒนา ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า การพัฒนาฝีมือให้อยู่ในระดับมาตรฐานนั้น ไม่ได้ยากจนเกินไป หรือเข้มงวดจนเกินไป

๕. กรณีการจัดทำคลิปวิดีโอตัวอย่างขอชี้แจงว่าไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากจะทำให้ผู้เข้าแข่งขันเกิดความเข้าใจผิด คิดว่าวิดีโอดังกล่าว คือวิธีการบรรเลงที่ดีที่สุด ถูกต้องที่สุด หรือตรงใจ คณะกรรมการตัดสินมากที่สุดซึ่งอาจเกิดการเลียนแบบวิธีการบรรเลงในวิดีโอตัวอย่าง งานศิลปะก็จะกลายเป็นงานคัดลอก (Copy) ที่ไม่ได้เสริมสร้างกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์แต่อย่างใด ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการแข่งขันที่ต้องการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดผลงานทางดนตรีที่มีความหลากหลาย มีคุณค่า และเพื่อพัฒนาศักยภาพทางด้านดนตรีไทยให้มีความเป็นมาตรฐานมากขึ้น เป็นไปตามนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ของรัฐบาล อย่างชัดเจน

๖. สพฐ. เห็นว่า โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร จะต้องส่งนักเรียนเข้าแข่งขันในรายการการแข่งขันเหล่านี้เช่นเดียวกับโรงเรียนอื่นๆ จึงไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะเป็นผู้จัดทำวิดีโอตัวอย่าง เนื่องจากจะเกิดข้อครหาว่ามีความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน โดยอาจทำให้ผู้เข้าแข่งขันอื่นๆ เข้าใจผิดว่าต้องใช้ทางเพลง หรือแนวทางการบรรเลง อย่างโรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร เท่านั้น จึงจะต้อง ทำให้โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร ได้เปรียบผู้เข้าแข่งขันอื่นๆ เพราะบรรเลงด้วยทางเพลง หรือแนวทางในการบรรเลงเช่นนี้ ได้อย่างชำนาญอยู่แล้ว ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดกรณีเช่นนี้ จึงไม่สมควรให้โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร จัดทำวิดีโอตัวอย่างการบรรเลง

๗. การแข่งขันดนตรีไทย ต้องยึดสาระสำคัญในการบรรเลงเป็นหลัก คือ พัฒนาฝีมือควบคู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น การบรรเลงเพลงไม่ว่าจะประเภทการบรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรี หรือการบรรเลงประสมวง ล้วนมุ่งเน้นเรื่องการส่งเสริมมาตรฐานดนตรีไทยทั้งสิ้น โดยพิจารณาตามหลักสุนทรียศาสตร์ (ความไพเราะ) และความเหมาะสม โดยไม่ได้เน้นเรื่อง ความยาก ความผาดโผน หรือแม้กระทั่งความพิลึกพิลั่นใดๆ ดังนั้นขอทำความเข้าใจว่า การปรับวง หรือปรับทางเพลง สามารถปรับได้บนพื้นฐานความเหมาะสม ไม่จำเป็นต้องยาก หรือง่าย จนเกินไป และที่สำคัญ เนื่องจากมีเพลงที่ใช้ในการบรรเลงเพลงเดี่ยวบางเพลง มีข้อครหาว่ายากไป ทางคณะกรรมการฯ ต้องขอชี้แจงให้เห็นภาพชัดเจนว่าเพลงที่มีความยาวไม่ใช่เพลงยากเสียทั้งหมด ความยากขึ้นอยู่กับการเล่นแต่งเติม ปรับปรุงเพลงจากทำนองหลักโดยผสมกับหลักการของการบรรเลงเดี่ยว (เทคนิคการบรรเลงเดี่ยว) ดังนั้นแล้วจึงเป็นเรื่องอิสระที่จะหยิบเทคนิคการบรรเลงมาใช้และจัดวางให้เหมาะสมแก่ศักยภาพของผู้บรรเลง

๘. มีข้อวิจารณ์มากกว่า เกณฑ์ฯ ยาก จนทำให้ครูที่ไม่ได้จบเอกดนตรี ที่ต้องมาสอนดนตรีไม่สามารถทำการสอนได้ ทางคณะกรรมการฯ พิจารณาว่า วิชาชีพครูดนตรี ย่อมมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าวิชาชีพอื่น มีมาตรฐานวิชาชีพสูงพอๆ กับสาขาวิชาอื่นๆ การที่บุคคลได้รับมอบหมายให้สอนดนตรี แสดงว่าครูท่านนั้นมีความสามารถพื้นฐานอยู่บ้าง ประกอบกับการเอาใจใส่ การฝึกฝนและพัฒนาทักษะทางดนตรี ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม ให้เข้าใจเทคนิคการสอนทางดนตรีศึกษา วิชาดนตรีเป็นวิชาชีพที่สำคัญอีกแขนงหนึ่ง ต้องเข้าใจทักษะ และหลักการเชิงทฤษฎี อย่างครอบคลุม เพื่อให้ดนตรีไทยมีมาตรฐาน และเสริมสร้างพัฒนาการที่ดี การกำหนดเกณฑ์ฯ จึงจำเป็นต้องไม่เอื้อกับกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

๙. มีข้อครหาว่า “เหตุใดคณะกรรมการผู้เข้าร่วมประชุมปรับปรุงเกณฑ์ฯ จึงเป็นคณะกรรมการจากโรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร เท่านั้น” สพฐ. ขอชี้แจงว่า โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนวัตถุประสงค์พิเศษด้านดนตรีเพียงหนึ่งเดียว ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ จึงเป็นหน่วยงานที่มีความเหมาะสมโดยหน้าที่สมควรที่จะได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับกิจการทางด้านดนตรี มากที่สุด โดยมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการจัดการแข่งขันดนตรีไทย ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ และตั้งแต่ร่วมเป็น

คณะกรรมการประชุมปรับปรุงเกณฑ์การแข่งขันประจำปี คณะกรรมการจากโรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร เป็นเพียงหนึ่งในคณะกรรมการจัดทำข้อมูลพื้นฐานเท่านั้น ยังมีคณะกรรมการที่ปรึกษาสำหรับประชุมหาความลงตัว และป้องกันการเกิดปัญหาที่เป็นผลมาจากการกำหนดเกณฑ์ โดยเลือกที่จะขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีไทยที่เป็นคณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา หรือ ดุริยางคศิลป์ ที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาการดนตรีไทย ให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ตามสถาบันการศึกษาต่างๆ จนเป็นที่ยอมรับ และรู้จักกันโดยทั่วไป เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงเกณฑ์ฯ ของทุกๆ ปี

๑๐. เนื่องจากในวงการดนตรีไทย มีบ้าน วง สายสำนัก หรือสถาบัน ที่ให้ความรู้ทางดนตรีไทย อยู่เป็นจำนวนมาก ย่อมทำให้ผู้เรียนดนตรีไทยส่วนใหญ่มีความรู้สึก ว่า วิชาการดนตรีต่างๆ ที่ตนได้ร่ำเรียนมานั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของบทเพลง ทางเพลง ลีลาการบรรเลง เทคนิคการบรรเลงและการขับร้อง มีความไพเราะ งดงาม ยอดเยี่ยม ตามหลักสุนทรียศาสตร์ไม่แพ้ผู้ใด ซึ่งเป็นเรื่องไม่ผิดที่จะคิดเช่นนั้น ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการแทรกแซงและแสวงหาผลประโยชน์จากการแข่งขันของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และขอทำความเข้าใจว่า คณะกรรมการฯ ผู้มีหน้าที่ในการกำหนดหลักเกณฑ์จำเป็นต้องมีจุดยืนที่มั่นคง แต่ก็ไม่ปฏิเสธที่จะรับฟังการวิจารณ์อย่างเป็นธรรม คือ มีใจเป็นกลาง มีความยินดี และเตรียมใจพร้อมรับการวิจารณ์การวิจารณ์ (แต่ต้องไม่ใช่อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล) ข้อวิจารณ์ ต้องสามารถบอกถึงข้อดีข้อเสีย และทางเลือกอื่นๆ ที่เหมาะสมชอบด้วยหลักวิชาการ เราอยากเห็นคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับดนตรีไทย มีวิจารณ์ญาณ ในการวิจารณ์ มากกว่าการทำตัวเหนือกฎเกณฑ์ ขอให้ทุกท่านพยายามฝึกฝนศึกษา ค้นคว้า หาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ